

המשך פעילויות בעקבות הסיפור - אותיות ומנגינה

מאת: מיכל הברשטט
 איורים: מנחם הברשטט
 הוצאה: עם עובד
 קבוצת גיל: גנים בוגרים

שיחה

אז והיום

תוכלו לשתף את הילדים: אילו דברים השתנו מתקופת ילדותכם? או מתקופת ילדותם של סבא וסבתא? האם גם אז היו דברים שהותרו רק לבנות או רק לבנים?

משחק

לנגן אותיות

סעדה למדה לקרוא כשהאזינה לטעמי המקרא, שמלמדים כיצד "לשיר" טקסט ולהדגיש מילים מסוימות. בהשראתה תוכלו להמציא צליל ייחודי לכל אות שמרכיבה את שמכם: אפשר לבחור צליל מסתלסל, נמוך או גבוה. לאות מ"ם למשל תוכלו לבחור צליל מתמשך כמו כשאוכלים דבר טעים "ממממ"

בשול

פיתות בסל לקהילה

תוכלו לאפות בגן פיתות על מחבת או להכין אותן מפלסטלינה או חימר. תוצרים מסוימים תוכלו להניח בתוך סל, כמו סבתא של אור, ולהעניק אותם לגן או לבית ספר או לבית אבות שנמצאים בסביבה.

שמע

קוד QR

רוצים לשמוע את הסיפור של סבתא? סרקו את הקוד והאזינו לסיפור "אותיות ומנגינה" בהסכת "ספריית פיג'מה קוראת לכם".

משחק

מזהים אותיות

תוכלו להביט באיורי המנגינות שסעדה שומעת ולזהות את האותיות המסתלסלות בניגון. אילו אותיות זיהיתם?

השראה

פינטרסט

יצירות, השראות ועוד הפתעות מחכות לכם בפינטרסט של ספריית פיג'מה.

סרטונים

מיני הדרכה על הספר לצוות

במימד בשבילכן! סרטון הדרכה קצר על ספר 7 שבדרך!

כיצד לשלב את הספר באופן חווייתי עם ילדי וילדות הגן? מגוון רעיונות והעמקה שיהפכו את הקריאה לקסם!

קריאה

על הספר

קשר בין-דורי אור נהנית לבלות בחברת סבתא סעדה, להתבונן בה ובידיה ולשמוע על ילדותה. דרך סיפור ילדותה של סבתא מתחזק הקשר הבין-דורי, אך גם מתחדדים ההבדלים בין הדורות. למשל בעבר בניס בלבד הורשו ללמוד לקרוא, וגם שיטת הלמידה הייתה שונה. "אצלנו קוראים אותיות ולא מנגנים אותן", כפי שאור אומרת לסבתה.

חשיפה לתרבות תימן הסיפור של סבתא מזמין את אור ואת הקוראים למסע בזמן אל תרבות אחרת. יחד אנחנו מגיעים לתימן הרחוקה ומתוודעים לאורח החיים שם, למאכלים אחרים, לשפה, ללבוש ולמנהגים המקומיים.

סקרנות, נחישות ואהבת הקריאה ילדי הגן בדרך כלל מתרגשים וחוששים מהמעבר לכיתה א'. הרצון העז של סעדה ללמוד לקרוא והנחישות שהפגינה יכולים לעורר הזדהות והשראה בקרב הילדים.

קללי

לשמור סוד - הערה לגננת

כדאי לתווך לילדים את הנושא של שמירת סוד. אפשר לשאול שאלות מכוונות כמו: לדעתכם זה טוב שסעדה

שמרה סוד, ולא סיפרה להוריה? מה סעדה חשבה שיקרה אם יתגלה הסוד? האם זה קרה בסוף?

שאלות אלו נועדו להעביר את המסר שיש דברים שמותר וכיף לשמור בסוד, כמו הפתעה ליום הולדת, ויש דברים שחייבים לשתף בהם למען הביטחון שלנו. סעדה שומרת סוד מאביה, אך במציאות חשוב לזכור שלא מסתירים דברים מההורים, במיוחד דברים שמעוררים בנו חשש. אפשר לומר לילדים: "לאבא, לאימא ולגננת מותר לספר הכול".

קריאה

שאלות לקריאה דיאלוגית
שאלות לקריאה ראשונה

שאלות ניבוי

-בקטע שבו האחים לומדים את הפרשה ואחד הילדים טועה בניגון, תוכלו לעצור ולשאול: "מה אתם חושבים שסעדה תעשה עכשיו?"

-בקטע שבו אבא של אור מגלה שהיא יודעת את כל הפסוקים, אפשר לעצור ולשאול: "מה יקרה עכשיו?"

שאלות הבנה

-הסיפור נע בין העבר להווה. יש ילדים שעשויים להתקשות לחבר בין הילדה סעדה לסבתא, ולכן כדאי לשאול בסוף הסיפור שאלות לניטור הבנה, כמו:
-מי הייתה סעדה? איפה היא גרה בילדותה, ואיפה היום?
-מי זה המורי?

-למה הם הניחו פיתות וחילבה בסל?

-למה סעדה הילדה חזרה הביתה עצובה?

אור אומרת: "אצלנו קוראים אותיות, לא מנגנים" למה היא מתכוונת?

-האם האחיות של סעדה ידעו על הסוד שלה? איך אנחנו יכולים לדעת? כדאי לחזור לחלק שבו הסבתא מספרת שבילתה עם האחיות יומם וליל כדי לסייע לילדים להבין.

-אחרי שסעדה תיקנה את הטעות של אח שלה לשאול: איך סעדה ידעה לתקן את אח שלה?

-מה הכוונה שהיא התחבאה מתחת לחלון בית המדרש? איך היא למדה ככה?

שאלות שחזור

בעמוד האחרון מוצג איור עם סל פיתות, המחזיר אותנו לתחילת הסיפור. ניתן לשאול: מהיכן הפיתות שבסל?

זוכרים מה סבתא עשתה עם הבצק בהתחלה?

שאלות למפגשים חוזרים עם הספר

-מושגים שכדאי להבהיר ☒

"מדרש", "פסוקים וטעמים", "חומש".

-למה לדעתכם קשה לאור לדמיין את סבתא כילדה קטנה? האם גם לכם משונה לחשוב כך על סבא או סבתא שלכם?

☒ אור אוהבת להתבונן בוורידים הידיים של סבתא וללחץ אותם ☒ מה אתם אוהבים לעשות עם סבא, סבתא או בן משפחה שקרוב אליכם?

-תוכלו להתייחס לאיורים, למאכלים ולשפה ולשאל ☒ אילו הבדלים יש בסיפור בין תימן לכאן, אז והיום?

☒ אילו דברים נהגו הילדים לעשות בחיי היום-יום שלהם? מה הבנים היו עושים? ומה הבנות? ומה היום?

-כיצד לדעתכם הרגישה סעדה

הילדה כשאמרו לה שהיא לא יכולה לקרוא מפני שהיא בת?

-מה אתם חושבים על מה שבחרה לעשות?

-מה הייתם עושים במקומה?

תוכלו לתת דוגמה מעולמם של ילדי הגן ולשאל: אם רק לבנים היה מותר לשחק בחצר? ואם רק לבנות? מה

דעתכם על כך?

-גם לכם יש רצון לדעת לקרוא אותיות כמו שהיה לסעדה? למה חשוב לדעת לקרוא ולכתוב? אילו דברים

נוספים הייתם רוצים ללמוד או לדעת לעשות?

קשר בין-דורי

הקשר הבין-דורי נוכח מאוד בסיפור. אור נהנית להקשיב לסיפורים של סבתא. היא שואלת שאלות, מגלה אמפתיה כשהיא חושבת שסבתא לא יודעת לקרוא, יושבת בקרבתה ומלטפת את הוורידים שעל כפות ידה. גם

סבתא נהנית מהקשר הקרוב. היא קוראת לאור בשמות חיבה, אומרת לה דברי אהבה, מחבקת ומנשקת אותה.

בהשראת הספר תוכלו לעסוק בקשר הבין-דורי בין ילדי הגן לסבים ולסבתות שלהם.

יש לשים לב, ולנהוג ברגישות במקרים שבהם הסבים והסבתות אינם בין החיים.

אפשר להזמין את הילדים לבקש מסבא וסבתא או מבני משפחה אחרים תמונות מילדותם, להתבונן יחד

בתמונות ולגלות מה משותף ביניהן ומה שונה. האם יש דברים בתמונות שגם היום ילדים עושים?

☒ תוכלו לערוך תערוכת צילומים, ואולי אף להוסיף חפצים מיוחדים מפעם.

☒ להשראה, הסרטון: סיפור מקום בגן הילדים במרחב הפדגוגי.

העשרה

פיוט אל"ף-בי"ת

בימינו לימוד קרוא וכתוב בעברית הוא ברור מאלין, אולם בקהילות רבות בגלות התלוו ללמידת האותיות מנהגים מיוחדים, בעיקר משום שהשפה המדוברת לא הייתה עברית. כדאי לספר לילדים שבעבר למדו יהודים בגולה לקרוא עברית כדי לקרוא בתורה, ופעמים רבות הם שרו את האל"ף-בי"ת, ואף קראו את הכתוב בניגון מיוחד.

בהשראת הסיפור, אפשר להציג לילדים את פיוט האל"ף-בי"ת שיר המוקדש כולו להכרת אותיות השפה העברית, המכונה "לשון הקודש". לפי מסורת יהודי בבל, שרים את הפיוט בשמחת תורה.

[באתר "בואו לגנני" הפיוט בגן הילדים](#) תוכלו למצוא הסברים נוספים ומגוון רעיונות, ואף ללמוד יחד את הפיוט (כדי לשמוע את הפיוט יש להקליק על סמליל הרמקול).

בנוסף לכך, בהשראת הסיפור, תוכלו לזמר עם הילדים מגוון ניגוני אל"ף-בי"ת, למשל:

[שיר האותיות מהתוכנית "בלי סודות"](#)

[אלף בית](#) נורית הירש

וליהנות מספר השיר "אל"ף-בי"ת" מאת נעמי שמר, שחולק במסגרת ספריית פיג'מה.

פתוח מימניויות

מזהים אותיות באיורים

לאורך כל הסיפור משובצות אותיות באיורים. הדבר בולט במיוחד בעמוד שבו אור יושבת וסביבה מרחפות

אותיות המעוטרות ברקמה תימנית. כדאי להציג לילדים את הרקמה התימנית המיוחדת, ולגלות יחד את הקשר לאותיות באיור. גם בפתח של הספר המאייר מנחם הלברשטט צייר דף המדמה בד רקמה תימנית. במפגש נוסף עם הספר אפשר לחזור אל עמוד האותיות, לצייד את הילדים בסרגלי אותיות ולברר יחד: אילו אותיות מופיעות בו? אילו אותיות חסרות? האם האותיות החסרות נמצאות באיורים האחרים? האם נמצאות האותיות של שמות חברי הקבוצה? אפשר להזמין את הילדים להכין משחק זיכרון של אותיות מעוטרות בעיטור דמוי רקמה תימנית.

סדר האותיות

החביאו ברחבי החדר כרטיסים עם אותיות שונות (אפשר להדביק תמונה שתסייע בזיהוי האות), וילדי הגן יצטרכו למצוא את האותיות ו"לנגן" אותן בקולם. לאחר שיימצאו כל האותיות, הגננת תוכל לחבר מהן את שם הגן, למשל: "גן תמר". לאחר שמתגלה הסוד כולם יחד יכולים לנסות ולנגן את השם.

מכירים את תימן

תוכלו לחקור את תרבות יהודי תימן תחילה דרך הסיפור, ואחר כך בעזרת מקורות שונים. תוכלו לשאול אם יש בגן ילדים ממוצא תימני, ואם כן להזמין בני משפחה שברשותם חפצים מיוחדים להגיע לגן ולהציג את סיפורם. אפשר להתבונן במפה, להאזין לפיוט תימני, לטעום מאכל, למדוד פריט לבוש מסורתי, לצפות בסרטונים ובתמונות. בשיתוף המשפחות אפשר להקים בגן תערוכה של חפצים מתימן ומעדות אחרות.

אפשר לחקור יחד: איפה נמצאת תימן במפה? מה המרחק בין תימן לישראל? אפשר לצפות בתמונות ולבדוק: מה הלבוש המסורתי, ובמה הוא שונה מהבגדים שלנו? שפה "פדובי עלייש", תוכלו להגות את זה? באיזו שפה מדברים בתימן?

מאכלים מה זה חילבה? איך אוכלים אותו, והיכן הוא צומח? אילו מאכלים תימניים נוספים אתם מכירים? אפשר לטעום יחד מלוואח, ג'חנון או כל מאכל תימני אחר.

 שִׁמְעַ

האזינו לסיפור "אותיות ומנגינה"
האזינו לסיפור בהסכת "ספרית פיג'מה קוראת לכם".

---

www.pjisrael.org עוד פעילויות באתר ספריית פיג'מה